

Rozhovor s Kamzíkem - Ing. Ivanem Procházkou, obnovitelem činnosti skautu v Kuřimi.

*Ivan Procházka (*1928), přezdívkou Kamzík, je zakladatelem Skautského střediska v Kuřimi. Střediska, které se z původně šestnácti kluků a dvou vedoucích rozrostlo do současné doby na více než 170 členů, a patří tak mezi tři největší střediska v okrese.*

S kamarády, vedoucími kuřimských oddílů, jsme se za Kamzíkem vypravili do sousedních Moravských Kninic a ptali se ho na historii našeho střediska i na to, jak se mu vedlo v dobách minulých. Věříme, že po přečtení rozhovoru budete stejně nadšení, jako my.

Kamzíku, mohl bys nám popsat, jak to vše začalo?

Začátkem šedesátých let jsem, ač neúčastněný, pozoroval, jak činnost Pionýra čím dál víc ovlivnili bolševici z lidových milic. (Lidové milice byly ozbrojené složky Komunistické strany Československa.) A tak jsme se s přítelem Lubošem Taušem domluvili, že pro kuřimské kluky musíme něco udělat, abychom je vymanili z tohoto devastujícího vlivu. (Luboš Tauš byl Kamzíkův vrstevník, skaut z Prostějova.)

Obr. 1: I. Procházka - Kamzík na Koprovkém sedle (Vysoké Tatry), 1950 (v pozadí Rysy a Velká Vysoká).

Obr. 2: Kuřim, stadion, 1966, družina hraje softball. Zleva: V. Štáta - Finn, L. Plocek - Grizzly, L. Vápeník, I. Procházka - Baghera, A. Burian, I. Procházka - Kamzík (v pozadí rozestavěné domy na ulici U Stadionu)

Popřemýšleli jsme nad naší činností a jak to v totalitě dělat, abychom před dětmi a před sebou neztratili tvář a nezpronevěřili se zásadám, ze kterých jsme vzešli, a taky, aby nám hned ze začátku komunisté „nezatnuli tipec“.

Potom jsme zašli za skupinovou vedoucí Pionýra a informovali ji o svém záměru. Na otázku: „Jakou třídu chcete?“ jsme řekli: „My nechceme pracovat se třídou, ale chceme dělat to, na co jsme zvyklí. Vést děti, které se nám dobrovolně přihlásily.“ Na reakci vedoucí pionýra: „A co já s tím zbytkem tříd?“ jsme neodpověděli. Nebyla to naše starost.

Protože skupinové vedoucí došlo, že své věci rozumíme, začali jsme se dvěma družinami Bobrů a Orlů – se 16 sedmiletými chlapci – vlastně to byly dvě družiny vlčat. A protože skaut měl komunisty zakázanou činnost, náš oddíl jsme vedli pod hlavičkou „turistický oddíl mládeže“.

Vlastní klubovnu jsme vůbec neměli, chodili jsme po třídách stejně jako Pionýr. S tím jsme ale byli nespokojeni. Po pár nezdarech a díky tomu, že nám fandil předseda národního výboru pan Možnar, jsme nakonec dostali možnost vytvořit klubovnu ze staré slepičárny u lomu směrem na Podlesí. Když jsem to řekl klukům v oddíle, tak to byl takový řev, že jsem myslel, že ta škola spadne. Nabídlo se několik řemeslníků z TOSky, že nám pomohou vyrobit okna, kování, dveře a kluci z oddílu jim budou pomáhat. V roce 1969 jsme oficiálně založili skautský oddíl.

V ten samý rok jsme jeli na tábor k „Volavčímu“ rybníku u Horní Cerekve. Spali jsme pod stany. Zatím ještě bez podsad, pod sebou jsme měli nafukovací matrace a podlážku stanu. Kolikrát jsme se ráno vzbudili a před stanem byla zmrzlá tráva. Nikdo ale ne onemocněl.

Všechna společná táborová zařízení – sporák, chladničku, studánku, latrínu, krytou jídelnu,... jsme si postavili. Vařili jsme si také sami. Každý z chlapců se musel ještě doma naučit vařit tři jídla. Bylo to krásné táboření s rybníkem přímo „pod nosem“.

A tak jsme prožili tři roky radostné a smysluplné činnosti. Náš oddíl se rozrostl na čtyři družiny chlapecké a dvě družiny dívčí. Dívčí družiny vedla sestra Majka Komárková. Nakonec jsme se stali skautským střediskem.

Obr. 3: L. Tauš – Dartaňan, tábor u „Volavčího rybníka“, 1969.

Obr. 4: Druhý tábor u „Volavčího rybníka“, 1970.

V roce 1970 se komunisté „vzpamatovali“ a skauting v naší republice zlikvidovali. Celkem v naší historii byl skauting zlikvidován třikrát. Poprvé provedli likvidaci nacisté v roce 1940. Podruhé komunisté v roce 1950. Potřetí opět komunisté v roce 1970.

Znamenal to pro Tebe definitivní konec se skautingem?

Jsem československý evangelík a věřím v Boha. Pochopil jsem a věřím, že pokaždé, když člověk připustil, aby se šílenství urvalo ze řetězu a bezuzdně řádilo ve světě, vždycky to bylo dočasně, nikdy to nedosáhlo nezvratitelného vrchu.

A tak jsem měl naději, že tlak totality jednou vezme za své a vrátí se čestný přístup do práce s dětmi a mládeží – tedy i skauting. A radostného obratu jsme se roku 1989 dočkali. Po sametové revoluci zazvonili na mé dveře hoši, na kterých jsme ten oddíl postavili, a zeptali se mě: „Tak co, Kamzíku, půjdeme do toho?“ Mně úplně vyhrkly slzy do očí, protože jsem to vážně nečekal. Bezmála třicet let potom, co jsme si s těmi chlapci společně zahráli první hru. Když se teď dívám, co jsme mohli ještě udělat a neudělali, tak jsem k sobě dost kritický. Ale mou sebekritičnost otupuje vzpomínka na to, v jak vypjaté době jsme se s Lubošem Taušem pustili do díla.

Obr. 5: Tábor v roce 1969.

Co ses snažil v oddíle během vedení klukům předat?

Tato práce se nedá dělat bez lásky, radostnosti, trpělivosti, věrnosti a sebeovládání, protože pro svou pravidelnost po dlouhou dobu je náročná na přesnost vůči sobě a odpovědnost vůči těm, co jsme s Lubošem vedli. Neslevit si co se týče kvality náplně schůzek.

A také jsem se držel svého životního hesla, které vykrystalizovalo díky autoritám, které ovlivňovali můj život: „ČESTNÁ HRA, KÁŽEN A DOBROVOLNÁ SKROMNOST!“

Toto jsem se snažil klukům předat svým osobním příkladem.

Velmi nesnadné podmínky byly v době komunistické totality, kdy jsme se snažili neztratit před dětmi tvář a pracovat tak, abychom se nezpronevěřili zásadám, ze kterých jsme v Sokole, YMCE (Young Men's Christian Association je křesťanské sdružení mladých mužů, nejstarší a největší celosvětovou mládežnickou organizací na světě) a skautu vzešli.

Obr. 6: Na nádraží v Horní Cerekvi při cestě na Tábor u Volačvího rybníka.

Povím Vám dva příběhy, na kterých jsem si ověřil, že to děláme správně.

1. Střídal jsem schůzky na klubovně, na stadionu a v tělocvičně. Když jsme jednou hráli hru na stadionu, pozorovala nás z tribuny parta kluků. Jejich „šéf“ přišel ke mně a povídal: „Pane Procházko, můžeme si s vámi zahrát?“ Byli to starší kluci a nevěděl jsem, jak naši – zavalitější Grizzly a Muskva a drobnější Racek a Svišť – před nimi obstojí. Po vteřince zaváhání jsem kývnul a bylo tady družstvo „drsných“ soupeřů. Nakonec ti cizí kluci všechno prohráli – rychlost, postřeh, zručnost, až mi jich bylo líto.

Obr. 7: Kuřim, stadion, 1966, družina hraje softball. Zleva J. Tauš - Svišť, L. Špaček - Muskva, Z. Klouda - Hektor, J. Procházka - Racek, L. Vápeník, I. Procházka - Kamzík (v pozadí rozestavěná poliklinika).

2. V tělocvičně jsme jednou měli skok z výšky. V družstvu jsem měl útlého čiperu, který měl nepříjemný blok – nemohl skočit z výšky větší než tři čtvrtě metru. Velkou posilou pro mě bylo, že se mu ostatní z družstva nesmáli. Posadil se na lavičku zavěšenou na příčce svislého žebře dostatečně nízko a skočil. Postupem času jsem lavičku zavěšoval výš a výš, ze sedu se kluk postavil a skákal. Nakonec to dotáhl až bezmála k horní příčce žebře.

Pracovali jsme podle tehdy nepopulární zásady T. G. Masaryka – „Za práci pro národ se neplatí“ (I v současné době skautští vedoucí nejsou za svou práci nijak finančně honorováni.) V době před rokem 1968 jsem se také setkal s hořkými výčitkami, ale kdopak věděl, kdy břemena bezpráví vezmou za své, a já si byl vědom, že mou morální povinností bylo nenechat ty děti napospas všelijakým zideologizovaným lidem, kteří pracovali bez fantazie tzv. „pro čárku“.

A uvědomme si, že tento stav duševní a duchovní devastace trval dvě generace. Na co by se pak po změně poměrů navazovalo.

Zní to paradoxně, ale z hlediska práce s dětmi na tu dobu rád vzpomínám.

Byla to doba zvláště o tom, co do těch dětí dáte. Nejen to tělesné, ale i to duševní, ten vztah k autoritám, které byly autoritami i pro nás, to je úžasné. A potom, když se s nimi setkáte mimo, tak si říkáte, že to stálo za to.

Chtěl jsem se zeptat na tvoji rodinu. Říkal jsi, že pocházíš ze Slovenska.

Otec pracoval v muničních závodech a maminka v pojišťovně. Oba pracovali v Bratislavě, kde se seznámili, já se tam v roce 1928 narodil. V roce 1935 se zakládala Zbrojovka v Považské Bystrici, kam jsme se za otcem přestěhovali. Poté v roce 1937, kdy se v Jasenících u Vsetína zakládal další závod Zbrojovky, jsme se v den úmrtí T. G. Masaryka stěhovali na Valašsko. Na Vsetíně byl otec náčelníkem Sokola. V roce 1941 otce zatklo gestapo.

Maminka měla na krku mě a bratra, a tak zůstala naprosto bez prostředků, ale nezhavovali jsme díky obětavým a statečným lidem, kteří se nebáli nám všemožným způsobem pomáhat, ať už finančně, potravinami nebo morálně. A tak jsem mohl navštěvovat gymnázium a hudební školu a sportovat. Třeba lyžařské vázání se spodním tahem mi věnovali moji vedoucí ze sokola.

Obr. 8: Výprava na Pálavu, 1971.

Dva příklady té pomoci:

1. Tehdejší ministr školství, arcikolaborant s nacisty, Emanuel Moravec, se horlivě zapojil do dáblského plánu Reinharda Heydricha, zřídit v Protektorátu Čechy a Morava Kuratorium pro výchovu mládeže v Čechách a na Moravě. Bylo to myšleno jako varianta nacistické Hitlerjugend.

Vojta Menšík, člen cvičitelského sboru žáků Sokola Vsetín nás, několik kluků, přetáhl do místní pobočky Klubu českých turistů, kde tak dal dohromady žákovské družstvo lyžařů a turistů. Tím nás uchránil před devastačním vlivem Moravcovy Kuratoria – dal statečně svůj talent do služby dobré věci v pravý čas na pravém místě.

Dávno, dávno potom jsem si uvědomil, jak zruďné péči – já, syn vězněného odbojáře, bych tam byl vystaven.

2. Starosta Vsetína, továrník a vynálezce, pan Josef Sousedík, byl hlavou odboje proti hitlerovcům na Vsetínsku. V jeho vile se nacházela „potravinová banka“, ze které se vypomáhalo rodinám, které se nacházely ve stejné situaci, jako ta naše.

Neznámá divenka u nás zazvonila, se sklopnou hlavou podala mamince „příděl“ a beze slova zmizela. Josef Sousedík byl zatčen a ubit v úřadovně vsetínského gestapa 15. prosince 1944. Dávno potom jsem se dozvěděl, že ta neznámá divenka byla Zdenka Sousedíková, moje spolužačka z gymnázia.

Po 4 letech věznění otce propustili, protože si mysleli, že stejně doma zemře. Rok byl v nemocnici, všechno – ledviny, játra, všechno měl na odchodu. Maminka jej chodila navštěvovat a primář dr. Holz jí jednou povídá: „Paní Procházková, mám tady zázrak, je to naše poslední naděje.“ Já se mohu jen domnívat, že to byl penicilin – v té době už byli v Británii penicilinem léčení těžce popálení letci.

A naděje se splnila, otec se uzdravil a v roce 1946 jsme se stěhovali do Brna. Otec mezi bratry Sokola Brno 1 tak pookřál, že jsme spolu v jedné čtveřici cvičili v roce 1948 na XI. všesokolském sletu.

Jak tě vůbec napadlo, že chceš založit středisko zrovna v Kuřimí?

Tvoji otázku musím uvést na pravou míru. Založit středisko nezáleží na nápadu vůdce oddílu, ale je ustaveno na základě výsledků práce toho kterého oddílu. S Lubošem Taušem – Dartaňanem jsme byli vyvážená dvojice. On byl taková „máma“ chlapců a já byl ten ostřejší. V roce 1963 jsme začínali se dvěma družinami – družinou Orlů a družinou Bobrů, celkem se šestnácti sedmiletými chlapci.

Obr. 9: Výprava na Veselský chlum, 1971. Zleva: Majka Komárková, V. Procházková - Lištička, M. Musil - Borůvka, I. Procházková - Kamzík, Z. Komárek - Čibuk, L. Poledňáková - Teichmannová - Pilulka.

V roce 1969 jsme se stali skautským oddílem se čtyřmi chlapeckými a dvěma dívčími družinami.

A v roce 1971 byl náš oddíl ustanoven skautským střediskem a já se stal jeho vůdcem. Působili jsme ve vypjaté době, museli jsme zatnout zuby, zvládnout vedení oddílu, starat se o oddíly, které spadaly pod naše středisko, zvládnout spoustu administrativy a přitom být doma otcem rodiny a zaměstnancem závodu TOS Kuřim v jeho konstrukční kanceláři. Vedli jsme děti krátkou dobu, než aby nám vyrostli roveři, kteří by mohli pomoci s vedením oddílu. Musím s vděčností konstatovat, že bez porozumění našich manželek bychom to stěžii mohli zvládnout.

Z jakého důvodu jsi nechtěl jít do Pionýra? My už vlastně ani nevíme, co to vůbec tehdy bylo.

Pionýr, celý název zněl „Pionýrská organizace socialistického svazu mládeže“ (PO SSM). Byla to dominantní organizace pro děti a mládež, která v 70. a 80. letech minulého století měla usnadňovat vládnoucí komunistické straně (KSČ) působení na mládež ve věku školáků.

Všechno v té době bylo jednotné – organizace dětí a mládeže, tělovýchova, školství, zdravotnictví, zemědělské družstva, odbory – vše měla KSČ pod palcem, do všech organizací a zařízení cpala své lidi, protože chtěla mít nade vším kontrolu. A to byla její zásadní chyba. Tím zákonitě degenerovala.

Ale zpět ke skautingu. Náš národ prošel dvěma obdobími totality – nacistické a komunistické. Obě hned po uchopení moci u nás skauting zlikvidovaly a co je paradoxní, obě ho bezostyšně kompletně vykrádaly. Za nacistické totality to byl Hitlerjugend a za komunistické pak Pionýr.

Povím vám příběh. Krátce po skončení druhé světové války mi můj přítel donesl knížku, kterou vyhrabal z hromady německé literatury určené do stoupy. Byla to příručka pro vedoucí děti v Hitlerjugend. Podal mi ji se slovy „Tohle tě bude zajímat.“ Pročetl jsem ji a nestačil se divit – kompletně vykradená skautská praxe až na ten závěr – HRŮZA – všecka ta dovednost měla sloužit k výchově nacistického nadčlověka.

U nás pak KSČ působila skrze Pionýra na děti svou zrůdnou a nenávislnou ideologií třídního boje. Mimoto, vzorem pro činnost Pionýra byl Pionýr sovětský. Když se mi dostaly do rukou pohlednice z dětských táborů a shrmaždění v Sovětském svazu, dýchl na mě vojenský dril.

Totéž jsem cítil, když likvidovali naše středisko v roce 1972. Ve střediskové radě Pionýra seděl ozbrojený člen Lidových milicí. (Zažíval jsem trpké chvíle, když malý pionýrek nadšeně vyprávěl o tom, jak je učili obsluhovat protiletadlový kulomet)

A teď odpověď na danou otázku: Z celého tohoto vyprávění zřetelně vyplývá, že působit v této organizaci by bylo popření všeho. Všech zásad a pravidel, v čem jsme vyrůstali a v čem jsme byli vychovávaní.

Obr. 10: Slib vličit, tábor u „Volavčího rybníka“. Zleva: I Procházka – Kamzík, vlče Komárek.

Čemu jste se přes rok se skauty věnovali?

Tady s vděčností vzpomínám na Masarykův letní tábor YMCA na Sázavě, kde jsem strávil prázdniny v letech 1945 a 1946. (YMCA= Young Men's Christian Association). Tam jsem se seznámil a zdokonalil ve všem, co tento tábor na břehu Sázavy nabízel – vedení družiny dětí, kanoistiku, záchranu tonoucích, softball a další.

Jak dobré poznatky to byly, jsem docenil při mém pozdějším působení ve skautském oddíle a na církevních táborech.

A co bylo na tom táboře charakteristické a inspirativní – den naplněný sportem a prvky tábornické praxe, začínal krátkým soustředěním se nad některým úsekem biblické zvěsti a zpěvem písně z ymkařského zpěvníku „Cantate Domino“, v neděli pak „Sunday Service“ v místě zvaném Kruh táborového ohně, kde uprostřed pro navození sváteční atmosféry stála pagoda ze zářivě bílých březových polen.

Ta vyváženost denního programu, to bylo nejdůležitější, co jsem si odsud odnesl.

A teď zpět k našemu oddílu. Jeho schůzky jsem strídal – klubovna, tělocvična, stadion, les. Podle vývoje situace po srpnu 68 jsme tušili, že doba uvolnění je jen krátký okamžik poskytnutý nám na vystrčení hlavy z té totalitní břechky a nadechnutí se, protože se komunisté budou snažit všemi možnými i nemožnými způsoby vrátit do vyjetých kolejí totality minulých dvaceti let. Proto jsme hořečně využívali čas k předání všeho, co jsme sami přijali od prvorepublikových autorit ještě v údobí 1945-48.

Nejpřednější byla náprava toho v myslích dětí, co komunisté v historii přepisovali, zatajovali či deformovali. Byla to témata týkající se naší vlasti – to jsme považovali za nejdůležitější – T. G. Masaryk, Václav Havel naše legie 1914-18, naši letci v rámci RAF, Otakar Jaroš, František Fajtl A. B. Svojsík a založení skautingu u nás,...

Překvapilo nás, jak děti správně domýšlely to, k čemu jsme se ještě nedostali.

Obr. 11: Společné družinové jídlo.

Při zpětném pohledu mě napadá srovnání, že jsme byli ve stejné situaci jako naše autority po válce. Ony měly jen tři roky – 1945-48 na to, aby nám předaly co nejvíce z odkazu budování demokratického státu. A také my jsme měli tři roky – 1969-72 na to, tento odkaz předat generaci našich dětí.

A dál, to co jsme s dětmi dělali, byly samozřejmě znalosti a dovednosti skautské praxe, kterými může být skaut užitečný sobě i bližním a prostředí kolem sebe.

Jistým mezníkem v životě oddílu bylo složení skautského slibu.

V tělocvičně jsme se věnovali všestranné obratnosti a záchraně spolu s dopomocí při obtížnějších cvičeních. Na stadionu jsme hráli různé pohybovky, které potřebovaly větší prostor, než skýtala klubovna, a také jsme hráli softball, který děti přímo „žraly“. V lese pak různé opičí dráhy nebo slalom na suchu, kde nám branky tvořily dvojice stromů označené pruhy krepového papíru. Kamennou zeď tribuny na stadionu a skály Babího lomu jsme zase využívali na seznámení se s prvky horolezectví. V zimě to byla lyžařina na Zlobici. Když jsme při různých putováních narazili na vodu, kde byla půjčovna lodí, nezaváhali jsme a učili se jezdit na kánoi.

Tu kanoistiku jsem už začal se staršími chlapci z Kuřimi v kanoistické základně v Dolních Kounicích, kterou vedl kapitán vodních skautů Franta Brutsmann. Ke konci několikavíkendového výcviku nám půjčil sedmikáno, na niž jsme spluli Oslavu, Jihlavu, Svatku a Dyji. Vzpomínám, když jsme přenášeli loď u propustí v lednickém parku, polonazi, naboso, plno bagáže, jak se jedna dáma se zmatkem v očích ptala: „Prosím vás, co je to za lidi?“ Sledovali, jak jsme se nalodili a zvedli na pozdrav pádla. To už nám ti na břehu fandili a našemu „AHOJ“ zatleskali.

Obr. 12: Výprava na Veselský chlum, 1971. Zleva I. Procházka-Kamzík, M. Musil – Borůvka.

Řekl bys nám Kamzíku něco o sobě?

Jen doplním, co jsem v předešlém povídání neřekl.

Bratislava 1928 – moje rodné město. Můj otec na dobu, kdy tam s maminkou žili, rád vzpomíná. Češi Slovákům pomáhali budovat školství, spolkovou činnost, pojišťovnictví, průmysl, infrastrukturu.

Pak Povážská Bystrica – odtud jsme se stěhovali v době, kdy se už začalo na Slovensku ozývat fanatické „Čehůni von!“

Vsetín. Přestože jsme tam žili, v době 2. sv. války, v době, kdy byl otec vězněn Gestapem, v době krajně vypjaté jak morálně, tak existenčně, ale také v době, kdy jsme mohli zažít lidi odvážné a nezištné, kteří nám pomáhali neztratit naději a sílu přežít. Na těch 9 let vzpomínám s láskou.

Obr. 13: Cesta za dřevem. Zleva Rotrekl, L. Tauš- Dartanian, J. Struhařík – Rychlonožka.

Vsetín 1942. Po otcově zatčení a výsleších na gestapu následoval soud v Berlíně. Měli jsme důvod myslet na nejhorší a maminka proto rozhodla: „Kdyby otce popravili, budeš muset co nejdříve vydělávat.“

A tak jsem po kvartě na gymnáziu přešel na vyšší strojařskou průmyslovku, na které jsem, pak už v Brně na Sokolské maturoval.

Po promoci na Vysokém učení technickém jsem následoval svého kolegu Milana Hausera, který promoval v dřívějším termínu a zakotvil v továrně na obráběcí stroje TOS Kuřim. Pamatuji se, co mě přesvědčilo se tak rozhodnout. Milan mi řekl: „Ivane, tam je konstrukce, kde pracují mladí lidé, kteří v Německu za války konstruovali ty nejmodernější obráběcí stroje“.

Otec se v Brně také zapojil do práce v Sokole Brno 1, kde i já jsem vedl družstvo dorostenců, a také s Milanem Musilem jsme uskutečnili stanové letní tábory na Slovensku, na jižním úpatí Chopku. Zároveň jsem spolupracoval s jedním brněnským skautským oddílem v pobytu v zimní přírodě.

A pak přišla doba vojny. Byl jsem převelen spolu s architekty, stavaři, geology a elektrikáři do Vojenského projektového ústavu v Plzni (VPÚ), kde jsme z důvodu naprosto nepravidelné pracovní doby měli propustky z kasáren od 0:00 do 24:00 hodin. A toho já bohatě využíval – Sokol Plzeň 1, divadla, koncerty.

A také jsem dojížděl do Chrástu u Plzně za skautem a mladým evangelickým farářem, Vladimírem Kalusem (Vladimír Kalus zemřel za podivných okolností po automobilové nehodě, kdy do něj narazilo civilní auto StB-Státní bezpečnosti). Jednou mě můj velitel řekl: „Hele, Procházko, já vím, že jezdíte do Chrástu a já vás jednou chytím.“ Ale nechytil, protože asi vůbec nechtěl.

Po vojně jsem se vrátil do továrny TOS Kuřim, dostali jsme závodní byt, do kterého jsme se s manželkou a dvěma kluky nastěhovali.

V roce 1970 mně byla náčelníkem Junáka udělena „Medaile díků“ jako výraz uznání za zásluhy o výchovu mládeže.

Snad ještě pro odlehčení, dvě historky z vojny.

V Plzni na VPÚ s námi sloužil stavař, voják Ctirad Pytlík. Jednou jel na ředitelství do Prahy s projekty ke schválení. Zaklepal na dveře kanceláře, vstoupil a představil se: „Vojín Pytlík“. Za stolem sedící důstojník se rozesmál, ale když postřehl, že Radek neví, co si má o tom myslet, vstal a představil se: „Kapitán Půlpytel“.

Byli jsme ubytováni v kasárnách tankistů na Borech. Na bráně jsme se strážnému hlásivali stručným „VPÚ“. Byli zvědaví, co ta tři písmena znamenají, a dostali odpověď „Vojenské politické učiliště“.

Určitý čas jsme se setkávali s nepříjemnou reakcí kluků tankistů. Ale když poznali, že jsme hoši normální, zeptali se znovu: „Tak doopravdy, co jako jste?“ Jeden vtipálek od nás tomu dal korunu: „Vojenský pohřební ústav“. Potom jsme konečně museli kápnout božskou.

Obr. 14: Výprava na Veselský chlum, 1971.

Jak jsi vnímal události kolem roku 1989?

Předně to byl úžasný pocit jistoty, že už to nemůže dopadnout jako v roce 1968. Pocit jistoty to byl proto, že všechno svědčilo o tom, že vládnoucí KSČ je v křeči. Všechny jejich počiny už od roku 1948 svědčily o tom, že brutálnítou se zakrývala slabost a bezvýchodnost této zvrhlé ideologie, že se jede po slepé koleji.

Podívejme se na ta léta chronologicky.

- Barbarské, zinscenované soudní procesy let padesátých
- Občany okrádající peněžní reforma roku 1953
- Zrádný vazalský dopis do Moskvy a odpověď brutální silou roku 1968 s bezprostředně následující normalizací.
- Vzteklé reakce na upálení Jana Palacha (leden 1969), na Chartu 77, 2000 slov, několik vět
- Ukňouraný projev generálního tajemníka KSČ Milouše Jakeše na Červeném hrádku
- Vrcholně zpupný zásah „bílých pendreků“ proti studentům v Praze na Národní třídě

Logicky toto všechno nemohlo vyústit jinak, než manifestacemi na náměstích s trikolorami na klopách a cinkáním klíči, manifestací na Letenské pláni a voláním „Havel na Hrad“.

Všechnu tuto euforii u mě přehlušila věta chlapců našeho skautského oddílu z roku 1969: „Tak co, Kamzíku, jdeme do toho?“ A tak jsme navázali na dílo, které jsme s Lubošem Taušem v roce 1969 začali.

První starostí bylo obnovit oddíl. Tu jsme mohli počítat s chlapci z roku 1969. Hned druhou starostí byla klubovna. Procházel jsem Kuřimí a tipoval jsem. Zaujalo mě místo nahoře na zahrádě měšťanky – „Tak to je ono.“ S Janou Komárkovou, vedoucí dívčích družin, jsme jednali s ředitelem školy a vyšlo to. Věděl jsem, že je členem pěveckého sdružení moravských učitelů a já jsem tam znal dva z nich a hned jsme měli společné téma, které myslím také přispělo ke zdaru našeho snažení.

Obr. 15: Tábor u Volavčího rybníka 1970. Zleva: Majka Komárková, Aleš Burian, Alice Burianová – Katte.

Iniciativní chlapci z oddílu klubovnu komplet vyprojektovali a stavělo se. (Autorem stávající klubovny je architekt Aleš Burian.) Ale to už šlo mimo mě, i co se týče finanční stránky, to už na naši práci navázali mladí družinová oddíloví vedoucí a klubovna je plná života už třetí generací dětí, když to počítám od našich začátků v šedesátých letech. To je věru důvod k upřímné radosti.

Co bys vzkázal dnešním skautským vedoucím?

Předně myslet na to, aby kontinuita činnosti oddílu nebyla narušena nebo dokonce přerušena. Proto je důležité vychovávat své pokračovatele, zapojovat je do vedení oddílu, pohotově a citlivě jim pomáhat a sám pomalu ustupovat do pozadí.

Po neblahých zkušenostech s oběma totalitami – myslím tím přepisování dějin (nacisté tomu říkali „liquidieren und ausradieren“), je také důležité pěstovat v dětech hrdost, že jsme Češi – vyprávění příběhů našich výjimečných osobností.

Jsem hrdý na to, že jsem Čech, to pro jména jako T. G. Masaryk, Václav Havel, Otakar Jaroš, Alois Vašátko, Jiří Maňák, František Fajtl, Jan Gajdoš, Věra Čáslavská, Emil Zátopek, Jarmila Kratochvílová, Ema Destinová, Jan Kubelík, Karel a Josef Čapkoví, Jan Palach nebo Jan Hus,...

Jmenoval jsem pochopitelně jen zlomek z těch desítek, na které myslím. Teď je na vás si tento seznam doplnit.

Přítom všem nezapomeňte na slova Jana Nerudy: „Jeť sláva otcův krásný šperk pro syny – však kdo chceš ctěn být, dobuď cti si sám!“ (Jan Neruda, Zpěvy páteční 1896)

S Lubošem jsme se snažili, aby se děti na schůzkách dozvěděly vždy něco nového, čeho si všimnout, co se právě v přírodě děje. Krásně se povídalo o souhvězdích noční oblohy, když dohořel táborový oheň a ohniště už jen žhnulo a při závanech vánku měnilo barvu od světlé rumělký do tmavého karmínu.

Poučil jsem se, že zažít dobrodružství znamená prožít něco zvláštního, výjimečného, na co se nezapomíná na rozdíl od těch televizních či románových, často vymyšlených příběhů.

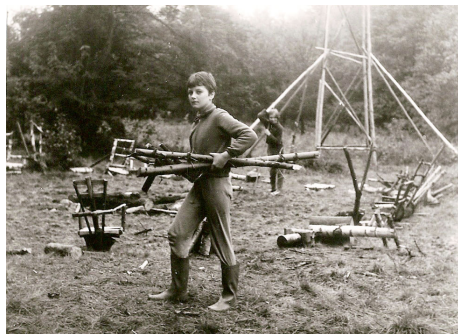
Vzpomínám, když jsme našli pěkně zachovalé stopy, ty jsme odlili, očistili a položili na poličku jako suvenýr. Nebo při zimním výšlapu jsme byli překvapeni třešní, která byla obalená mohutnou námrazou a to tak, že skrze větve nebylo vidět – „křišťálová třešeň.“ Dobrodružství můžete zažít i uprostřed paneláků. Koukáme a před námi se na zemi zmitá pták a nemůže odstartovat. Byl to rorýs, asi mládě, které přistálo unavené na zemi. Jemně jsme ho vzali a prohlédli jsme si ho. Odstartovat ze země? Marná snaha. Má krátké nožky a dlouhé letky. Čtyřem dopředu obráceným prstům se říká „přichycovací“. Těmi se obratně zachytí třeba větve a může se tak snadno odlepit k letu.

Nezapomenutelnou věcí ze setkání s rorýsem byly jeho oči – nádherně tvarované, velké, tmavé, hluboké a důvěřivé. Nedá se to pospat, musíte to zažít.

S čmuchařícími komunisty za zády bylo obtížné mluvit o pozoruhodných osobnostech našich dějin. Proto dnes nepromarněte možnost svobodně seznamovat děti s těmi, které mají být našimi autoritami, aby se nestalo to, co mě jednou pořádně „zvedlo ze židle“.

Reportér se zeptal studenta (vypadal na gymnazistu), „Kdo se upálil v lednu 1969?“ A z hochy vypadlo „Jan Hus.“

(Proto v závěru uvedu několik titulů, které mě oslovily, a doufám, že by mohly být inspirační pro povídání s vašimi skautičky.)

Obr. 16: Stavba táborového vybavení.

Snažili jsme se jít dětem příkladem „čistoty v myšlení, slovech a skutcích.“ Ale byly chvíle, kdy jsme dlouhé vteřiny nevěděli, co v daném okamžiku dělat.

Při slavnostním táborovém ohni se na pěšince na břehu rybníka vynořila postava majitele mlýna, na jehož pozemku náš tábor stál. Přišel k ohni a podával Lubošovi a mně, každému láhev desítky se slovy „Tady vám něco nesu, aby vám u toho ohně nevyschlo v krku.“ Vteřiny se vlekly a nám se rojily v hlavě myšlenky, jak z toho ven. Když si to vezmeme, neztratíme před dětmi tvář? A když to nepřijmeme, neurazíme hosta?

Od ohně se ozvalo jedno vlče: „Kopněte to do sebe.“ A bylo po rozpacích.

Obr. 17: Na návštěvě u Kamzika, Moravské Knínice, leden 2017.

Daniel Struhařík, Jakub Planer, Patrik Šudák; Junák- český skaut, Středisko Kuřim, z.s.

celý rozhovor můžete nalézt na skautkurim.cz

Osvědčilo se mi

- když jsem měl pro hry připravené jejich obměny, aby se neobebrávaly.
- Vždy jsem ukončil hru „v nejlepším“. Tím se dosáhlo to, že se na ni děti příště těšily.
- Měl jsem přichystané zásobní hry pro případ, že ty naprogramované nezabraly. Ne-spolehal jsem moc na improvizaci.
- Vytvořil jsem si kartotéku her – hry kompletně zaznamenané na kartotéčných lístcích. V přípravě na schůzku jsem nemusel nic psát, jen jsem vytáhl pár lístků a bylo to. Výborný přehled, co za hry už mám zpracované. Hry uvedené někde v tisku jsem vystříhl, nalepil na kartičku a založil.

A teď ty knížky:

- Miloš Zapletal Výpravy za dobrodružstvím, Encyklopedie her – (4 svazky) – hry v klubovně, v přírodě, na hřišti a v tělocvičně, ve městě a na vsi, Kniha hlavolamů
- Miroslav Vild Osud byl mým přítelem
- František Fajtl Sestřelen
Vzpomínky na padlé kamarády
- James Hilton Příběh doktora Wassella
- Eric Lambert Ostrov Fulakona
- Zdeněk Mahler Ano, Masaryk
- František Kožík Synové hor
- Otakar Batlička Na vlnách odvahy a dobrodružství
- Uri Orlev Ostrov v Ptačí ulici
- Jack London Bílý tesák
Stories about dogs
- Ernest Seton Stopami černého vlka
- James Oliver Curwood Král šedých medvědů

